

spændt situation, og at disse lån forhindrede et totalt økonomisk kaos på Færøerne. Men når det var nødvendigt med et enstemmigt ønske fra det færøske Lagting om en dommerundersøgelse af håndteringen af banksagen, og når det var nødvendigt med en 2.500 sider lang rapport om denne sag, var det absolut noget, der burde have givet parterne i dette rigsfællesskab stof til eftertanke.

Hvad var det, der gik galt i forholdet mellem Færøerne og Danmark? Var det en dansk interesse i at straffe et rebelsk medlem af familien, eller var det bureaukratiet, der fik lov til teoretiske eksperimenter, som man ikke turde gøre hjemme hos sig selv?

Jeg skal ikke give noget entydigt svar på dette spørgsmål, men kun kort konkludere, at man fra dansk side absolut ikke viste den nødvendige interesse. For havde man af og til spurgt til de færøske problemer, ville meget have været anderledes i dag, og det kunne man have gjort landsstyret og regeringen imellem, men det kunne man også sagtens have gjort partierne imellem.

Dette skal ikke være sagt for at fratage os selv det politiske ansvar for det, der var vores ansvar. Men med de begrænsninger med hensyn til gælden, der ligger i hjemmestyreloven, havde man ikke de nødvendige instrumenter, der skulle bruges til at dæmpe den alt for store investeringslyst og den alt for store trafik af likviditet fra specielt de danske kreditforeninger. Og dernæst sad landsstyret ikke inde med nogen viden om de færøske pengeinstitutter.

Men kan vi på den anden side bruge den økonomiske krise og den krise, der har været konstateret i rigsfællesskabet, til noget fremadrettet og fornuftigt?

Ja, det mener jeg absolut der er muligheder for. For det første er der for nylig indgået en aftale, som giver os en udmærket mulighed for at sætte punktum for det, der skete, og gøre det til et afsluttet kapitel, for at bruge statsministerens egne ord. Men dernæst kan vi ved at tænke lidt tilbage i tiden finde frem til de ændringer i de forfatningsmæssige forhold mellem Færøerne og Danmark, der nu absolut er nødvendige, hvilke reformer disse forhold skal gennemgå, så vi ikke bliver overhalet af noget, der ikke er gennemtænkt, og således at vi kan forhindre, at vi endnu en gang ender i en så stor økonomisk krise.

Ved at lægge denne sag bag os – dog uden at glemme den – kan vi lave et udredningsarbejde,

så vi kan gå en ny tid i møde eller åbne et nyt kapitel, som statsministeren udtrykte sig.

Det har af mange været sagt, at man ikke kan laste hjemmestyreloven for, at vi fik den alvorlige økonomiske krise, og det er også rigtigt, men hjemmestyrelovens mangel på væsentlige økonomiske styringsmuligheder har absolut bidraget til, at krisen blev så meget alvorligere på Færøerne end i de andre nordiske lande. Og i sagens natur er det både forståeligt og nødvendigt, at en lov, der blev vedtaget for mere end 50 år siden, trænger til en revision, også på grund af de modifikationer med hensyn til en udvidet anvendelighed, der er blevet gjort i tidens løb, men sandelig også på grund af de faktiske konstitutionelle ændringer, der er sket siden 1948.

Danmark er medlem af EU, og som en politisk union indskrænker EU Danmarks handlemuligheder som en suveræn stat. Desuden har Danmark nu også andre hensyn at tage end dem, der har været gældende inden for rigsfællesskabet. Det har vi set, når det gælder en forbedret markedsadgang til EU for færøske fiskeriprodukter, og vi har set det inden for IWC, hvor Danmark, som jo er medlem på grund af Færøerne og Grønland, mere harmoniserer synspunkterne med de store og rige end med interesserne i rigsfællesskabet.

Og hvilken status har hjemmestyreloven? Er det en aftalelov, eller er det en delegationslov? Juristerne i ministerierne kan ikke vige fra den teori, at der er tale om en delegation, som til enhver tid kan tilbagekaldes af den udstedende myndighed, men politikerne i de samme ministerier fastholder, at der er tale om en aftalelov, som ikke kan ændres uden forhandlinger mellem de involverede parter. Men alene det, at denne tvivl om lovens status hersker, samt de argumenter, jeg allerede har nævnt, bør få os til at konkludere, at tiden er løbet fra den gamle hjemmestyrelov.

Men hvad skal der så ske? Det færøske Socialdemokrati har et svar: Vi erstatter den gældende hjemmestyrelov med en selvstyrelov, der under kontrollerede forhold udbygger det færøske selvstyre såvel på det økonomiske som på det politiske plan, til det færøske samfund kan stå på egne ben uden økonomisk og politisk hjælp fra Danmark. Men dermed er ikke sagt, at vi ikke fremover kan indgå i et samarbejde, som bygger på helt andre præmisser. Samarbejde er jo ikke af det onde.